

Berlijn in cijfers

0

uren per dag moeten de cafés en clubs verplicht gesloten zijn. En dat al sinds 1949.

3

operatheaters zijn er in Berlijn – als enige stad in de hele wereld.

11,9

miljoen bezoekers komen jaarlijks naar Berlijn.

12

districten telt de stad, elk met een eigen burgemeester.

17,7

% van de Berlijners leeft van een uitkering.

25

D-Mark moest men vroeger bij een bezoek aan Oost-Berlijn verplicht wisselen.

30

miljoen overnachtingen per jaar.

155

km lang was de Muur rond West-Berlijn tussen 1961 en 1989.

180

musea telt de stad – veel meer dan het aantal regendagen.

300

films en series worden hier jaarlijks opgenomen.

892

km² meet het oppervlak van Berlijn, de grootste stad van Duitsland.

1316

m is het langste overgebleven stuk van de Muur, de East Side Gallery.

1500

evenementen per dag.

1600

dönerzaken zijn er in Berlijn – meer dan in Instanbul.

1700

bruggen – meer dan in Venetië.

4800

bezoekers kunnen tegelijk terecht in de Deutsche Oper, de Staatsoper en de Komische Oper. Een wereldrecord.

76.752

tuinen sieren Berlijn.

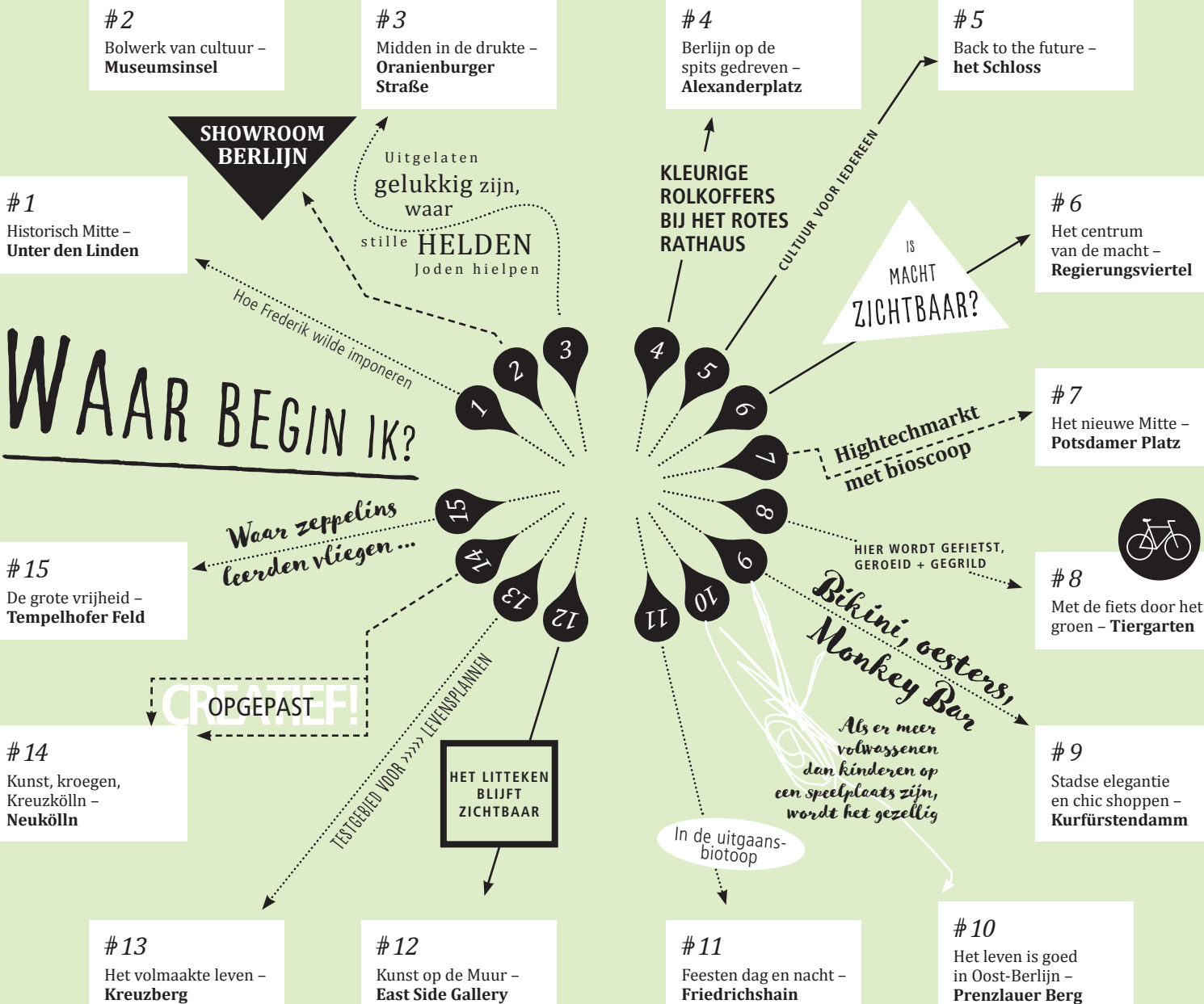
2.325.509,6

ton steenkool en voedsel werden in 1948/1949 per vliegtuig aangevoerd.

368
m hoog is de Fernsehturm,
het hoogste gebouw van
Duitsland.

Het kompas van Berlijn

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

8

Met de fiets door het groen – Tiergarten

Het park Tiergarten is bijna net zo groot als Central Park en Hyde Park samen. De Berlijners komen hier om te ontspannen, om een siësta te houden onder de bomen of om aan het eind van de dag een biertje te drinken aan het water. Het park is zelfs zo groot dat je het best de fiets kunt pakken. Deze aangename fietstocht begint bij de Marschallbrücke 1 en volgt dan de Spree.

De route brengt je langs de mediaconcerns **ARD** 2 en **RTL** 3 en het **Marie-Elisabeth-Lüders-Haus** 4 met daarin de Bondsdagbibliotheek, en dan onder de voetgangersbrug door waarover de politici heen en weer wandelen. Nadat je via het prachtig aangelegde fietspad de **Bundespressekonzferenz** 5 en meteen daarna **Capital Beach** 6 bent gepasseerd, fiets je bij gebrek aan een brug omhoog naar het **Hauptbahnhof** 6 en dan direct weer omhoog naar de Spree. Al snel heb je een prachtig uitzicht op de rivier met tal van plezierboten en het **Kanzleramt** 7 erachter – hier lijkt de Berlijnse politiek heel ontspannen.

Tiergarten: aan de ene kant de zetel van de bondspresident en aan de andere kant de bondskanselierij. En daartussen is het chillen en (minder graag gezien) barbecueën. Een minister op de fiets? Het kan zomaar gebeuren

Multiculturele mode: een Kreuzberger variant van hoofddoekje, jurk en broek

Tiergarten is het oudste, belangrijkste en met 220 ha grootste park van Berlijn. In de 16e eeuw lieten de keurvorsten hier herten, auerhorstenders, damherten en reën uitzetten voor de jacht. Tegelijk werden langs de toegangsweg naar het kasteel de beroemde lindes aangeplant. Frederik de Grote liet het dierenpark in een lushof van de Pruisische koningen veranderen; de eerste uitspanningen verzezen omstreeks 1745. In de tijd van schaarste na de Tweede Wereldoorlog gebruikten de Berlijners de bomen in het park als brandhout. Van de 200.000 exemplaren bleven er slechts 700 staan.

Aan de andere kant van de rivier staat het **Haus der Kulturen der Welt** 8, als 'Kongresshalle' een geschenk van de Amerikanen. Het woonblok rechts – vanwege de vorm **Bundesschlange** 9 genoemd – was bedoeld als woonruimte voor uit Bonn overgekomen politici. Omdat zij de voorkeur aan oude panden met een balkon gaven, mag nu iedereen hier wonen, met uitzicht op de Spree.

In Tiergarten

Vervolgens ga je linksaf over de brug van de Paulstraße Tiergarten in. Vlak bij de Spree staat het niet voor publiek toegankelijke **Schloss Bellevue** 10, de residentie van de bondspresident. Iets verder kom je bij het drukke verkeersplein Große Stern, met in het midden de **Siegessäule** 11. De goudkleurige Victoria op de top (1 kg puur goud) stond ooit voor de Rijksdag, maar werd op bevel van Hitler hierheen verplaatst. Er voeren 285 treinen omhoog naar de 'Goldelse'. Boven heb je het mooiste uitzicht op de 'moeder van alle boulevards', de Straße des 17. Juni. Tiergarten en het **Bundespräsidialamt** 12, een ovaal donker bouwwerk dat bijna helemaal achter bomen schuilt.

In de Fasanerieallee wordt het rustiger. Aan weerszijden van deze brede, met standbeelden versierde laan verzamelen zich zoonbidders en zijn gezinnen (illegaal) aan het barbecueën. Achter het monument voor de vossenjacht, vlak bij de **Spaanse ambassade** 13, zul je moeten kiezen: rechts ga je naar het **Café am Neuen See** 1, waar een enorme biertuin en roeibootjes lonken, rechtdoor ga je over de smalle Lichtensteinbrücke rechtstreeks naar de **Zoologische Garten** 14, de dierentuin waarvan het kangoeroeverblijf als eerste te zien is. Rechts langs het Landwehrkanal – deze weg wordt om 21 uur afgesloten – staan bankjes vanwaar je de wilde ezels, kraanvogels, wilde honden, emo's en fazanten van de dierentuin kunt bekijken. Aan het einde van de weg kun je een pauze inlassen in de **Schleusenkrug** 2, een rustige uitspanning vlak bij het bruisende stadsleven van City West. De West-Berlijnse politieagent en Stasi-spion Heinz Kurras trof hier zijn Oost-Duitse contactpersonen. Diezelfde Kurras schoot 2 juni 1967 nabij de Deutsche Oper de ongewapende student Benno Ohnesorg dood tijdens een demonstratie tegen de sjah van Perzië.

(Bijna) alle wensen worden vervuld

Voor de Berlijners is de Späti onmisbaar. Hier kun je buiten de normale openingstijden terecht voor dagelijkse boodschappen als bier, brood en kaas. Voor toeristen is de Späti een extra gelegenheid om in contact te komen met de Berlijners.

Ongeacht wat er op je boodschappenlijstje staat, stap in elk geval binnen bij het gigantische warenhuis KaDeWe. Om te winkelen of gewoon om wat rond te kijken en je te verbazen. Bijvoorbeeld op de delicatessenafdeling.

Voor chique mode moet je op de Ku'damm zijn, met name richting de Savignyplatz. En verder? Moeilijk te zeggen, omdat er zoveel buurten en straten met winkels zijn. Sommigen halen hun neus op voor een groot winkelcentrum, terwijl anderen het juist fantastisch vinden. Ook al wordt dat soms gezegd, ze zijn zeker niet allemaal hetzelfde. Wie interesse heeft in moderne architectuur en design, vindt volop keuze en inspiratie in de veelzijdige winkelcentra. Met al die verleidingen is het niet verwonderlijk dat het geld hier veelvuldig rolt.

Kleine onafhankelijke winkels vind je in alle wijken. Het worden er zelfs steeds meer. Telkens weer begint iemand voor zichzelf, hoewel het niet eenvoudig is om geschikte winkelruimte te vinden. Leegstand komt dan ook niet voor. Overal floreert de handel. Bijkomend voordeel is dat het toerisme goed over de stad wordt verspreid. Mooi, toch?

Trippen – de schoen vormt het bewustzijn

OM ZELF TE ONTDEKKEN

Spreiding van winkels heeft zijn goede en slechte kanten. Goed omdat er op die manier meer variatie en verrassingen zijn. Slecht omdat je niet alles dicht bij elkaar in een wijk kunt vinden. Maar zo kom je bij het winkelen nog eens ergens. De weg is het doel.

Kleine winkels voor mode en lifestyle zijn te vinden rond de Savignyplatz, de Winterfeldtplatz en de Nollendorfplatz, en verder in de Bergmannstraße, in de Wrangelkiez in Kreuzberg, in de Reuterkiez in Neukölln en rond de watertoren in Prenzlauer Berg.

BOEKEN EN MUZIEK

Boeken, foto's en kunst Buchhandlung Binger 📖 C 6

Een fijne break als je al een hele ochtend door de stad hebt gelopen: even lekker neuzen in een prachtige boekhandel. Je vindt hier natuurlijk de gangbare literatuur en non-fictie, maar ook kinderboeken en rariteiten. Bovendien is er altijd wel een tentoonstelling te zien. Helaas is de muziekafdeling in de winkel enkele jaren geleden ter ziele gegaan. Welsersstraße 28, Schöneberg, tel. 030 218 17 50, buchhandlung-binger.de, ma.-vr. 10-19, za. 10-18 uur

Voor boekenliefhebbers Flohmarkt am Kupfergraben 📖 kaart 2, H 3

Een echte klassieker onder de vlooiemarkten in een al even klassieke omgeving nabij het Museumsinsel. Stripboeken, graphic novels, misdaadromans, zelfhulpboeken en verrassend genoeg altijd weer zeldzame bibliofiele boeken die niet op internet worden aangeboden. In het huis tegenover het Pergamonmuseum, waar twee politieagenten de ingang bewaken, woont overigens de bondskanselier. Am Kupfergraben, Mitte, S/U: Friedrichstraße, za.-zo. 13-17 uur

DELICATESSEN EN LEVENSMIDDELEN

Chocoladehoofdstad Fassbender & Rausch 📖 kaart 2, H 4

Een lange toonbank met vijfhonderd chocoladeproducten van de allerhoogste kwaliteit. Dankzij de redelijke prijzen vind je hier altijd wel iets voor je kinderen, vrienden of collega's. Wilhelm Rausch kwam in 1918 naar Berlijn en begon met de productie van bonbons, chocolade en kruidkoek. De cacao is afkomstig van zes plantages rond de evenaar. De chocoladewereld van Ritter Sport vind je iets verderop op Französische Straße 24. Am Gendarmenmarkt, Charlottenstraße 60, Mitte, tel. 030 75 78 80, rausch.de, U: Stadtmittel, dag. 13-19 uur

Delicatessen in Kreuzberg

Marheineke Markthalle 📍 H 8

Deze grote markthal uit de 19e eeuw werd in 2007 gerestaureerd. Het aanbod onderscheidt zich nauwelijks van andere markten, maar het gebouw en de sfeer zorgen voor een extra dimensie. De fijnproevers uit Kreuzberg kopen hier antipasti uit Griekenland, Italië en Spanje, goede wijnen en kaasspecialiteiten.

Marheinekeplatz, Kreuzberg, U: Gneisenaustraße, meine-markthalle.de, ma.-vr. 8-20, za. 8-18 uur

Kaas en wijn – biologisch winkelen in de markthal

Turkse lekkernijen

Smyrna 📍 L 6

Noten, kikkererwten, gedroogde vruchten, gember, moerbeien, pijnboompitten, vijgen en pistachenoten, maar ook *kaplama*, *karisis*, *kavrumus*, *kavurga* en *kaysi*. In deze winkel met café zie je 's ochtends veel Turkse moeders, daarna volgt de jongere generatie. Tot laat in de avond zitten er bovendien nog mensen op de bankjes voor het kleurrijk verlichte Smyrna.

Oranienstraße 27, Kreuzberg, cerezci.de, U: Kottbusser Tor, bus: M29, dag. 9-2 uur

Oesters voor iedereen

Galeries Lafayette 📍 kaart 2, H 4

Art de vivre! Warenhuis met Franse mode en uitstekende delicatessen- en bistro-afdeling, waar altijd vers stokbrood verkrijgbaar is. In het seizoen hebben ze ook oesters.

Friedrichstraße 76-78, tel. 030 20 94 81 99, galerielafayette.de, U: Stadtmittel, ma.-za. 10-20 uur